

Грижа за хора с увреждания по време на епидемия от COVID-19

COVID-19

[www.who.int/
emergencies/
diseases/novel-
coronavirus-2019](http://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019)

Незаразни болести и

психично здраве

www.who.int/ncds

[www.who.int/mental_
health](http://www.who.int/mental_health)

Увреждания

[www.who.int/health-
topics/disability](http://www.who.int/health-topics/disability)

През март 2020 година, Световната здравна организация (СЗО) обяви, че епидемията от ново коронавирусно заболяване, COVID-19, всъщност е пандемия, заради скоростта и мащаба си на разпространение.

СЗО и здравните власти по целия свят предприемат действия за ограничаване на заразата с COVID-19. Някои групи от населението, напр. хората с увреждания, вероятно ще бъдат по-тежко засегнати от болестта. Но тези вредни ефекти могат да бъдат намалени, ако заинтересованите страни предприемат действия и приложат мерки.

COVID-19

Защо трябва да обърнем специално внимание на хората с увреждания по време на епидемия от COVID-19?

Необходимо е да се предприемат действия, за да се гарантира, че хората с увреждания имат непрекъснат достъп до здравно обслужване, вода и санитарни услуги, и информация, каквато им е необходима, включително в условията на епидемия от COVID-19.

Хората с увреждания е по-вероятно да бъдат изложени на риск от заразяване с COVID-19, тъй като:

- Има по-голяма вероятност да са възпрепятствани да приложат основните хигиенни мерки, напр. миене на ръце (поради физическа недостъпност на чешма или водна помпа, или специфика на увреждането, заради която щателно измиване на ръцете е невъзможно);
- Затруднения да се приложи социалното дистанциране заради необходимост от помощ на асистент, или заради живот в институция;
- Необходимостта да се докосват предмети, за да се набави информация за заобикалящата среда, или за физическа опора;
- Невъзможност за достъп до информация, свързана с общественото здраве;

В зависимост от придружаващите заболявания, хората с увреждания може да са изложени на по-голям риск от по-тежко протичане на COVID-19, ако бъдат заразени. Причините за това може да са:

- COVID-19 може да усложни протичането на придружаващи заболявания, особено на такива, засягащи функциите на респираторната система, имунната система, сърдечни болести или диабет;
- Фактори, възпрепятстващи достъпа до здравна грижа.

Хората с увреждания може да бъдат по-тежко засегнати от епидемията, също и заради сериозно нарушаване на ритъма на предоставяне на услуги, на които те разчитат.

Затрудненията, които хората с увреждания изпитват, могат да бъдат намалени, ако основните заинтересовани страни предприемат подходящи действия в тази посока.

COVID-19

Съображения за участващите страни

Препоръки за хора с увреждания в домакинството

Намалете вероятността от излагане на COVID-19

Всички хора с увреждане и членовете на техните домакинства е препоръчително да следват [Насоките на СЗО за основни мерки за защита](#) по време на епидемия от COVID-19.¹

Ако изпитвате трудност да следвате тези основни мерки за безопасност (напр. ако нямате достъп до мивка/чешма/водна помпа, с които да измивате ръцете си редовно), обсъдете със семейството, приятелите и гледачи си, възможните алтернативи. Освен това:

- Избягвайте струпвания на хора, доколкото това е възможно, и намалете контакта с други хора до минимум. Ако излизате, нека това е в часове на деня, когато няма много хора. Възползвайте се от часовете за пазаруване и излизане за хора с увреждания, когато такива възможности са предвидени.
- Пазарувайте през интернет или по телефона, или помолете семейството си, приятелите или болнигледачите да пазаруват вместо вас, за да не се налага да посещавате места с много хора.
- Опитайте да се снабдите с важни стоки – храна, почистващи материали, лекарства или медицински консумативи, за да не се налага толкова често да посещавате публични пространства.
- Ако е възможно, работете от вкъщи, особено ако обичайното ви работно място се посещава от много хора.
- Ако използвате предмети и устройства, за да извършвате обичайните си дейности, дезинфекцирайте ги често; такива са: инвалидни колички, бастуни, проходилки, трансферни дъски, бастунчета за слепи, или други вещи, които иначе ползвате често и на обществени места.

Направете план за това как да продължите да получавате грижата и подкрепата, от която се нуждаете

- Ако разчитате на лица, които да полагат грижа за вас, разширете кръга от тези лица, в случай, че тези, на които най-много разчитате, се разболеят или се наложи да се самоизолират.
- Ако грижата и помощта, която получавате, се организира от агенция, разучете какви мерки са взети за да се избегне недостиг на човешки ресурс. Попитайте семейството и приятелите си дали биха ви оказали подкрепа, и обсъдете ситуацията, в които може да се наложи да потърсите помощта им.

¹ <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

COVID-19

- Потърсете организации в общността, към които можете да се обърнете при нужда.

Подгответе домакинството си за ситуация, в която самите вие се заразите с COVID-19

- Погрижете се за вашето домакинство, включително вашето семейство и приятели, хора, на които имате доверие, да разполагат с важна информация, в случай, че вие се разбоleetе. Такава информация може да касае вашата здравна застраховка и осигуряване, вашите лекарства, и грижи за зависими от вас лица (деца, възрастни родители или домашни любимци).
- Нека всеки във вашето домакинство знае какво трябва да прави, ако вие се разбоleetе от COVID-19.
- Ако лицата във вашата мрежа за подкрепа все още не се познават, запознайте ги един с друг, за да могат те ефективно да комуникират, ако вие се разбоleetе.
- Осведомете се за телефонните номера на специализирани здравни телефонни линии /“телездраве“² и горещи телефонни линии, в случай че имате въпроси или неспешна нужда от медицинска помощ.

Психично и физическо здраве на членовете в домакинствата и на болногледачите

- Всички членове на едно домакинство и болногледачите трябва да прилагат основни мерки срещу заразяване с COVID-19.
- Следвайте [Насоките на СЗО относно съображенията, свързани с психичното здраве](#), и насоките за действия при наличието на незаразни болести по време на епидемия от COVID-19.^{3 4}
- Насърчавайте децата с увреждания да продължават да играят, четат, учат, и поддържат връзка с приятелите си, по телефон, съобщения или през социалните медии.
- Ако някой в домакинството започне да проявява симптоми на вируса, това лице трябва да бъде изолирано, инструктирано да носи маска, и да бъде тествано възможно най-бързо. Всички повърхности трябва да бъдат дезинфекцирани, и всички в това домакинство трябва да бъдат следени за симптоми. Ако е възможно, в случай че има член на домакинството с придружаващо заболяване или намален имунитет, то това лице трябва да бъде отделено от останалите до края на срока на изолация.

² Телездраве“ е използването на телекомуникации и виртуални технологии, с които се предоставя здравна грижа извън традиционните за това условия

³ https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/mental-health-considerations.pdf?sfvrsn=6d3578af_2

⁴ <https://www.who.int/who-documents-detail/covid-19-and-ncds>

COVID-19

Препоръки за мерки от страна на държавата

Гарантиране на достъпна информация и комуникация в областта на общественото здраве

- Субтитри, и когато е възможно, жестов превод на всички съобщения, информационни емисии и събития, излъчвани на живо или на запис. Такива са обръщенията към нацията, пресконференции, и живи излъчвания в социалните медии.
- Конвертиране на материалите за широката публика, в лесен за четене формат, който да е достъпен за лица с интелектуални затруднения и когнитивни нарушения.
- Набавяне на достъпни информационни материали в писмен вид, в подходящ текстов формат (напр. “Word”), структуриран тематично, с подходящи заглавни формулировки, едър шрифт, версия на Брайлова азбука, и формат за лица, които са едновременно глухи и слепи.
- Надписи под изображения, използвани в документи или в социалните медии. Използване на изображения, които не дискриминират и които не поставят стигма върху хората с увреждания.
- Работа с организации за хора с увреждания, включително застъпнически, и такива, които предоставят услуги за лица с увреждания, с цел разпространение на информация за общественото здраве.

Предприемане на целеви мерки за хората с увреждания и техните мрежи за подкрепа

Работа с хора с увреждания и техни представителни организации, с цел бързо идентифициране на фискални и административни мерки, като:

- Финансови компенсации за семейства и гледачи, които се налага да отсъстват от работа, за да се грижат за свои близки. Това може да включва заплащане, за определен период от време, за членове на домакинството, които се грижат за свой близък в работно време през деня.
- Финансови компенсации за семейства и гледачи, които са заети като такива или са самонаети болногледачи, но които се налага да се самоизолират; също и в случаите когато упражняването на професията им може да застраши хора с увреждания, поставяйки последните в по-голям риск от заразяване с инфекцията.
- Преминаване към гъвкав режим на работа, работа от вкъщи, в съчетание с финансови компенсации заради необходимостта за тази цел да се използват технологии.
- Финансови мерки (обикновено включени в по-голям пакет икономически стимули), предвиждащ помощ за хора с увреждания, напр. еднократна финансова помощ при изпълнени определени условия, данъчни облекчения, субсидии за определени стоки и/или намаление и отлагане на дължими плащания.

COVID-19

- Подходящи инициативи от страна на училища и други учебни заведения, с които да се гарантира, че ученици и студенти с увреждания биха могли да се обучават от къщи за по-дълги периоди от време.

-
- Създаване на гореща линия в различен формат (напр. телефонна или ел. поща) за хора с увреждания, за комуникация с властите, задаване на въпроси, споделяне на проблеми.

Целеви мерки за доставчиците на услуги за хора с увреждания в общността⁵

Работа с доставчиците на услуги за хора с увреждания, за да се прецени какви действия са нужни, за да продължат услугите, както и предоставяне на приоритетен достъп до защитно облекло:

- Гарантиране, че агенциите, предоставящи услуги на хора с увреждания, имат планове за работа в кризисни условия, при намален състав на персонала от гледачи.
- Работа с доставчиците на услуги, за да бъдат намалени бюрократичните пречки при наемане на нови служители (напр. полицейски проверки), без обаче да се отменят мерките за защита.
- Предоставяне на краткосрочна финансова помощ за хора с увреждания, за да не се чувстват затруднени, ако не мога да изпълняват всичките си обичайни дейности.
- Създаване на гореща линия по въпросите с услуги за лица с увреждания, за връзка с властите и подаване на сигнали.
- Предоставяне с приоритет и безплатно на агенции – доставчици на услуги за хора с увреждания, на лични защитни средства, включително маски, облекло, ръкавици и дезинфектанти за ръце.
- Снабдяване на тестове за COVID-19 за лица, работещи с хора с увреждания, както и за останалите групи, които се тестват с приоритет.

Повишено внимание към хора с увреждания, живеещи във високорискови условия

Работа с хора с увреждания, и техни представителни организации, за идентифициране на дейности в помощ на хора с увреждания, живеещи във високорискови условия:

- Гаранции, че агенциите за обслужване на хора с увреждания в институционална среда⁶ са разработили и прилагат план за непрекъснат работен процес на обслужване в условия на криза.
- Идентифициране на хора с увреждания в затвори, арести и исправителни заведения; работа с отговорните органи за прилагане на мерки за контрол на инфекциите и дефиниране на възможни извънредни ситуации.

⁵ Доставчиците на услуги в общността може да включват служби и агенции, които доставят услуги за обгрижване, специализирана трудова заетост, специална терапия и консултации за лица с увреждания.

⁶ „Институционална среда“ включва затвори, психиатрични болници, и домове за специални грижи.

COVID-19

– Гаранции, че хората с увреждания без дом, получават вода, храна, подслон и здравно обслужване, наравно с всички останали, и че имат възможност да прилагат основни защитни мерки срещу заразяване с COVID-19.

– Гаранции, че нуждите на хората с увреждания са отчетени при предвиждането на мерки и дейности в отговор на кризата с COVID-19 в хуманитарни условия, включително онези от тях, които са в ситуация на принудително разселване, бежански или мигрантски лагери, неформални селища или бедни квартали.

Гарантиране, че кризисните мерки обхващат нуждите на хората с увреждания

Работа с хора с увреждания и техни представителни организации, за да се гарантира, че декларациите за спешни случаи заради епидемията от COVID-19, обхващат техните нужди:

– Гаранции, че болногледачите на хора с увреждания се категоризират като критичен персонал, поради което са освободени от полицейски час и други ограничителни мерки, които биха могли да възпрепятстват упражняването на задълженията им да предоставят обслужване на хора с увреждания.

– Дефиниране на специални условия, в които хората с увреждания, които изпитват извънреден дискомфорт заради принудителното стоене по домовете, да могат да излизат за кратки периоди от време, по безопасен начин и по време на полицейските часове, но при стриктно спазване на останалите ограничителни мерки.

– Гаранции, че кризисните мерки не дискриминират хората с увреждания. Защитата на човешките права на хора с увреждания, настанени в институции, не трябва да бъде компрометирана заради кризисните мерки.

COVID-19

Препоръки за здравните работници

Гарантиране, че здравната грижа във връзка с COVID-19, е достъпна, на приемлива цена, и включваща

- Следвайте [Насоките на СЗО за здравни работници](#)⁷ по време на епидемия от COVID-19.
- Гарантиране, че всички клиници, предлагащи тестване и услуги, свързани с КОВИД-19, са изцяло достъпни. Направете средата достъпна (неравности по пътя за достъп, стълби, труднодостъпни пространства, или трудно използваемо оборудване); премахнете пречки, свързани с отношението при обслужването (социална стигма и отказ за предоставяне на основни услуги); премахнете финансовите бариери (напр. високи цени за лечение или достъп до здравно заведение). Гарантирайте, че информацията за достъпност до здравни услуги, свързани с COVID-19, се свежда до знанието на хората с увреждания и лицата, които се грижат за тях.
- Предоставяне на информация по разбираем начин и подходящ формат, според нуждите на хората с увреждания. Не разчитайте само на устна или писмена информация, приложете способности за комуникация, които са разбираеми за хора с интелектуални, когнитивни и психосоциални дефицити.
- Предоставяне на домашни консултации за хора с увреждания, включително за техни общо медицински нужди, но и във връзка с COVID-19, когато е необходимо.
- Разработване и разпространение на информация за здравни работници, относно потенциалните здравни и социални последствия от COVID-19 за хората с увреждания.
- Оказване на достатъчна подкрепа за хора с увреждания, чиито нужди са по-комплексни, особено в условия на изолация или под карантина. При необходимост, координиране на грижите, предоставяни от здравни и социални служби, семейството или болногледачите на лицата с увреждания.
- Гарантиране, че решенията за разпределяне на ограничени ресурси (напр. вентилатори), не се базират на информация за предшестващи увреждания, нужди със сложна и скъпа поддръжка, оценки на качеството на живот, или предубеденост на медицинските лица спрямо хората с увреждания. Следвайте указанията на СЗО, за да дадете приоритет на тези с висок риск.⁸

Направете „телездравето“ достъпно за хора с увреждания

- Направете възможни телефонните консултации, текстови съобщения и видеоконферентна връзка, с цел предоставяне на здравна грижа и психосоциална подкрепа за хора с

⁷https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/who-rights-roles-respon-hw-covid-19.pdf?sfvrsn=bcabd401_0

⁸<https://www.who.int/ethics/publications/infectious-disease-outbreaks/en/>

увреждания. Това може да са консултации по общи здравни теми, рехабилитация или ако е необходимо, свързани с COVID-19 нужди.

COVID-19

Препоръки за доставчици на услуги в общността

Разработване и прилагане на планове за непрекъснатост на обслужването

- Планиране на сценарий, при който човешкият ресурс е в намален състав; идентифициране на действия за увеличаване на административния и технически персонал, както и броя болногледачи, когато това е необходимо.
- Идентифициране на действия и взаимодействие с властите, за да бъдат намалени бюрократичните бариери при наемането на персонал, в условия на продължаващо прилагане на мерки за защита, като например – премахване на полицейските проверки за лица, полагащи грижи за хора с увреждания.
- Провеждане на допълнителни обучения, разработване на онлайн модули за подготовка на нов персонал за здравни грижи, или за разширяване функциите на наличния.
- Сътрудничество с други местни служби за обгрижване на хора с увреждания, за приоритизиране по важност на предоставяните услуги, и съществените измежду тях, които не трябва да бъдат преустановявани. Идентифициране на онези ползватели на услуги, които биха пострадали най-много в случай на преустановяване на услугите.

Редовна комуникация с хората с увреждания и техните мрежи за подкрепа

- Предоставяне на допълнително информация за COVID-19, с акцент върху информацията за хора с увреждания и техните мрежи за подкрепа. Такава е информацията за плановете за непрекъсната работа; линиите за телездраве и горещите телефонни линии; локациите за достъпни здравни услуги; локациите за предоставяне на почистващи и санитарни материали, ако такива им липсват, или в ситуации, когато е необходимо да се самоизолират.
- Използване на различни комуникационни платформи, като телефонни обаждания, текстови съобщения и социални медии за споделяне на информация, и преработването на такава информация в достъпни формати, когато това е необходимо.

Намаляване вероятността за излагане на въздействието на COVID-19 при предоставяне на услуги за лица с увреждания в общността

- Обучение и бързо надграждане на уменията на здравния персонал за предоставяне на услуги на лица с увреждания, по отношение на контрол на инфекцията.
- Гарантиране, че болногледачите и лицата, предоставящи услуги, имат достъп до лични предпазни средства, включително маски, ръкавици и дезинфектанти за ръце; увеличаване на количествата заявени консумативи.
- Предоставяне на адекватни услуги за лица с увреждания, дефинирани на база домашно консултиране или през платформи, напр. платформа за телездраве.

COVID-19

- В условия на услуги от резидентен тип, вземете предвид следното:
 - Промяна на часовете за посещение, за да се намали риска от заразяване, напр. нефиксирани часове за посещения, така че персоналът да може да извършва наблюдение и почистване по-ефективно, с оглед евентуалното въздействие върху психичното здраве на обитателите;
 - Прилагане на допълнителни мерки за изолация и контрол на инфекциите за лица в условия на резидентна грижа, които са в лошо състояние, но не са хоспитализирани, напр. препоръки за носене на маски за лице и ограничаване на излизанията от обитаваното помещение, както и ограничаване на посещенията на външни лица.

Предоставяне на достатъчна подкрепа за хора с увреждания с комплексни нужди

- Идентифициране на хора с увреждания, които имат комплексни нужди, работа с тях, техните семейства, и с агенциите за подкрепа в общността, за определяне на непредвидени ситуации, които могат да доведат до недостиг или липса на обгрижващ персонал.
- Дефиниране на вероятността от увеличаване на проявите на насилие, злоупотреби и negliжиране на хората с увреждания, заради социална изолация и нарушаване на ритъма на ежедневните дейности; подкрепа за намаляване на тези рискове, напр. създаване на достъпна гореща линия за съобщаване на информация.

COVID-19

Препоръки за грижа в институционална среда

Ограничаване на излагането на COVID-19

Предприемане на незабавни действия за намаляване на потенциалното излагане на COVID-19 в институционална среда:

- Идентифициране на най-рисковите лица, работа с тях и семействата им, както и с персонала, прилагащ мерките за контрол на инфекцията.
- Гарантиране на за чистота и хигиена в заведенията, както и че санитарните и измиващи съоръжения и консумативи са налични и достъпни.
- Намаляване възможното струпване на хора, чрез реорганизация на пространствата.
- Намаляване броя на хората, настанени в психиатрични заведения, и когато това е възможно – прилагане на схеми за преждевременно изписване, както и адекватна помощ за живущите в общността.
- Гарантии, че обитателите на заведенията имат достъп до информация за COVID-19 и съвети как да се изпълняват основните мерки за защита.
- Прилагане на мерки за предотвратяване разпространението на инфекции в часовете за посещение, и прилагане на облекчена комуникация със семействата на обгрижваните лица и света навън (напр. телефон, интернет, видео комуникация).

Подготовка за работа с инфекцията COVID19 в институции

- Осигуряване на тестване и медицинска грижа за обитателите на институции, когато това е необходимо; насочване на лицата в нужда към подходящи медицински заведения, при нужда.
- Подготовка за увеличена нужда от подкрепа за обгрижващия персонал за оказване на помощ на леки случаи на COVID-19, които нямат нужда от хоспитализация.
- Осигуряване на лични предпазни средства, когато това е необходимо, за обитателите на тези институции и персонала.
- Прилагане на мерки за контрол на инфекциите за обитатели на институции, които са заразени с COVID-19, но нямат нужда от хоспитализация (напр. инструкции за носене на маска и ограничаване на контактите с други обитатели на институцията).

Предоставяне на достатъчно подкрепа за лица с увреждания в условия на резидентна грижа

- Гарантиране, че е наличен достатъчно персонал и консумативи, за да продължи предоставянето на грижи и подкрепа за настанените в резидентна грижа лица.

~~COVID-19~~

- Осигуряване на достъп до психосоциална подкрепа за лицата в резидентна грижа, които изпитват тревожност по време на епидемията, включително чрез открита линия за допитване, онлайн психосоциални услуги и партньорска подкрепа.

COVID-19

Гарантиране правата на лицата в резидентна грижа по време на епидемия от COVID-19

- Проверка и гаранции, че лицата в резидентна грижа не са подложени на злоупотреба и не са negliжирани, нито спрямо тях са приложени принудителни мерки в условията на епидемия.
- Гарантиране, че съществуващият мониторинг и механизми за подаване на сигнали работят и са ефективни.

COVID-19

Препоръки за общността

Общи предпазни мерки от страна на широката общественост

– Следвайте насоките, изготвени от СЗО относно основните мерки за защита срещу COVID-19. Приемете риска от COVID-19 сериозно; дори ако вие самите не сте в риск от тежко протичане на болестта, все пак можете да заразите друг човек.

Гъвкави работни условия и мерки за контрол на инфекцията, които работодателите подкрепят

– Следвайте [Насоките на СЗО за подготовка на работното място](#) за епидемия от COVID-19.⁹

– Когато това е възможно, въведете гъвкави условия на работа, за да бъде възможно хората с увреждания да работят дистанционно. Нека те разполагат с технически средства за това, включително с помощните средства, с които обичайно работят.

– Ако дистанционната /“телеработа“/ не е възможна, препоръчително е да се предвиди хората с увреждания, които са в риск от по-тежко протичане на болестта, да бъдат пуснати в отпуск (вкл. платен) докато рискът от заразяване намалее. Работодателите следва да проучат различни варианти или правителствени политики, които да им позволят безпрепятствено да въведат подобни мерки.

– Осигуряване на мерки за контрол на инфекциите на работното място, напр. дезинфекция на ръцете.

Увеличен достъп до магазини от страна на техните собственици, в полза на уязвими групи от населението

– Възможност за предоставяне на времеви прозорец, в който хората с увреждания или лица от други уязвими групи да пазаруват с приоритет; или алтернатива на такъв приоритетен достъп (напр. доставка на продукти, онлайн поръчки).

Допълнително подкрепа за лица с увреждания - от семейството, приятели и съседи

– Посещавайте често лицето с увреждане, за да окажете емоционална и практическа подкрепа, но като спазвате прилаганите ограничения и правила за социална изолация.

– Говорете за COVID-19 така че да не създавате допълнително стрес и тревожност

WHO reference number:
WHO/2019-nCoV/
Disability/2020.1

© World Health
Organization 2020. Some
rights reserved. This
work is available under
the CC BY-NC-SA
3.0 IGO licence.

⁹ https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/getting-workplace-ready-for-covid-19.pdf?sfvrsn=359a81e7_6